

VELKÝ BÁNHEDEŠ 1842 – 1947

jeho matrika, ľudia, cirkev, dejiny

Vydavateľ:

Občianske združenie pre genealogický výskum
dolnozemskej Slovákov v Galante

Autori:

Ing. František Boriš, PhDr. Ján Hovorka, PhDr. Pavol Komora,
Ing. Lubomír Kmeť, Eva Tušková, Ing. Michal Hronec,
Mgr. Adam Antal, Ing. Juraj Hovorka

Recenzenti:

Prof. PaedDr. Miroslav Kmeť, PhD.
PhDr. Štefan Tóth, PhD.

Grafická úprava a obálka:

Mgr. art. Matúš Lányi, ArtD.

Zostavovatelia DVD:

Ing. Lubomír Kmeť, Ing. Juraj Hovorka

Jazyková korektúra:

Mgr. Vlasta Kasalová

Preklad resumé do angličtiny:

Mgr. Martina Pometlová

Preklad resumé do maďarčiny:

György Csirik

Predsádka:

Výrez z mapy Čanádskej župy z roku 1893

1. vydanie

Galanta 2024

Tlač:

KASICO, a. s. Bratislava

© František Boriš a kolektív / Občianske združenie pre genealogický výskum
dolnozemskej Slovákov v Galante

ISBN: 978-80-974426-1-3

Obsah

10	Slovo na úvod
15	1. Prehľad dejín Veľkého Bánhedeša do roku 1947
15	Príčiny sťahovania Slovákov na Dolnú zem
21	Stredoveký Bánhedeš a bánhedešská pustatina
25	Založenie novodobého Bánhedeša
28	Premena Bánhedeša na komorskú obec
34	Ján Kutlík ml., vedúca osobnosť bánhedešských Slovákov
39	Zmena názvu obce v roku 1861 a jej rozvoj
48	Národný život Slovákov v Bánhedeši do konca 19. storočia
53	Bánhedeš v rokoch 1900 – 1914
59	Prvá svetová vojna a jej dôsledky
63	V horthyovskom Maďarsku
73	Národný život Slovákov v Bánhedeši v čase horthyovského režimu
77	Viedenská arbitráž v novembri 1938 a roky 2. svetovej vojny
85	Oslobodenie a vývoj po skončení vojny
90	Otázka národnostných menšín. Idea výmeny obyvateľstva
92	Dohoda o výmene obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom
95	Príprava výmeny obyvateľstva. Aktívny prístup Československa
101	Obštrukcie maďarskej strany
105	Aktívna fáza výmeny obyvateľstva. Organizovanie transportov presídlencov z Maďarska na Slovensko
110	Presídľovanie Slovákov z Bánhedeša na Slovensko a jeho výsledky
114	Ukončenia výmeny obyvateľstva a jej celkové výsledky
117	Mýty spojené s výmenou obyvateľstva
119	Bánhedešania po presídlení
122	2. Evanjelická cirkev v Bánhedeši do roku 1943
122	Obdobie pred vznikom cirkevného zboru
125	Vznik cirkevného zboru a správnych orgánov
127	Správne orgány cirkevného zboru – ich voľby a činnosť
129	Voľby presbyterského zboru
131	Evanjelickí farári
139	Spravovanie cirkevného majetku
148	Cirkevné stavby
148	Malý kostol
152	Veľký kostol
157	Výstavba škôl

164	Mlyny a ich prevádzka
166	Školstvo a osвета
166	Učítelia
185	Strasti s vyučovacím procesom
192	Návštevy cirkevných hodnostárov
192	Prvá kanonická vizitácia v roku 1877
194	Druhá kanonická vizitácia v roku 1928
199	Spory ohľadom maďarských služieb Božích
204	Cirkevná daň
204	Vyrubovanie cirkevnej dane
208	Vymáhanie cirkevnej dane
209	Zvony a zvonári
212	Čriepky a zaujímavosti
212	Obdobie rokov 1857 – 1893, Ján Kutlík ml.
216	Obdobie rokov 1894 – 1916, farár Ladislav Lesich
218	Obdobie rokov 1916 – 1943, farár Juraj Macák
232	3. Matrika Veľkého Bánhedeša – pamäť obce a jej obyvateľov
232	Stručná história matrik v Uhorsku
235	Počiatky bánhedešskej cirkevnej matriky
236	Prvá matričná kniha – zmiešaná, 1842/46 – 1857/59/66
236	Zápisy krstov 1846 – 1859
241	Zápisy sobášov 1857 – 1866
242	Zápisy úmrtí 1842 – 1859
245	Druhá matričná kniha – zmiešaná, 1860 – 1891
245	Zápisy krstov 1860 – 1891
247	Zápisy úmrtí 1860 – 1891
249	Zápisy sobášov 1867 – 1891
250	Tretia matričná kniha – zmiešaná, 1892 – 1925
250	Zápisy úmrtí 1892 – 1925
255	Zápisy sobášov 1892 – 1922
257	Matričná kniha krstov – samostatná, 1892 – 1911
259	Štvrtá matričná kniha krstov – samostatná, od roku 1912
265	Matričná kniha úmrtí – samostatná, od roku 1926
266	Matričná kniha sobášov – samostatná, od roku 1923
267	Celkové počty matričných zápisov cirkevnej matriky
268	Vznik štátnej (civilnej) matriky v Bánhedeši
269	Štátna matričná kniha narodených
274	Štátna matričná kniha úmrtí
276	Štátna matričná kniha sobášov

- 279 4. Štatistika ukazovateľov z matričných záznamov
- 279 Štatistika krstov
- 279 Počet krstov v rokoch 1842 – 1947
- 280 Frekvencia krstných mien
- 282 Priezviská z krstov v rokoch 1842 – 1947
- 284 Nemanželské deti v rokoch 1842 – 1947
- 285 Štatistika sobášov
- 285 Počet sobášov v rokoch 1842 – 1947
- 286 Sobáše podľa mesiacov
- 286 Sobáše vdovcov a vdov
- 288 Sobáše podľa veku pri sobáši
- 290 Rozdiely vo veku pri sobáši
- 291 Sobáše rozvedených
- 292 Viacnásobné sobáše
- 293 Prehľad o rodisku sobášených
- 295 Štatistika úmrtí
- 295 Počet úmrtí v rokoch 1842 – 1947
- 295 Prirodzené prírastky
- 296 Podiel úmrtnosti detí
- 297 Podiel infekčných chorôb na úmrtiach
- 297 Epidémia cholery
- 299 Priemerný vek dožitia
- 301 Najčastejšie povolania
- 305 5. Zaujímavosti z matriky
- 305 Vladárovcí
- 308 Krátky čas manželského života
- 309 Poznámka farára Kutlíka ml. v matrike
- 309 Ani štátna matrika sa chybám nevyhla
- 312 Náhradní krstní rodičia
- 312 Zomrel muž či žena?
- 314 6. Prvý súpis obyvateľov Bánhedeša z roku 1856
- 327 7. Vznik a činnosť Antifašistického frontu Slovanov v Maďarsku a jeho odbočky vo Veľkom Bánhedeši
- 338 8. Osobnosti spojené s Veľkým Bánhedešom
František Boriš, Žofia Farkašová-Drágošová, Ludovít Hanzo, Emil Jozef

Chrenka, Michal Chrenka, František Chovanec, Illés Károlyné, rod.
Anna Boťanská, Ján Janko, Ján Kollár, Michal Kožuch, Ján Kutlík st.,
Ján Kutlík ml., Ladislav Lesich, Juraj Macák, Géza Pongrácz, Ondrej
Šléger, Lajos Thaisz, Štefan Tóth, Mária Žiláková

- 369 9. Miesta posledného odpočinku
369 Bánhedešský cintorín
377 Zoznam obcí, v ktorých sa nachádzajú hroby presídlených Bánhedešanov
- 379 10. Epilóg – historický odkaz Bánhedešanov svojim potomkom
- 384 11. Prílohy
384 1. Pôvod Bánhedešanov podľa matričných záznamov
386 2. Zoznam zvolených presbyterov v rokoch 1860 – 1942
389 3. Zoznam kurátorov podľa rokov
390 4. Zoznam učiteľov, ktorí učili v cirkevnej škole
391 5. Kutlíkov popis duší z roku 1856
401 6. Výsledky štátneho sčítania obyvateľstva v Bánhedeši v roku 1857
404 7. Z publicistickej tvorby Jána Kutlíka ml.
409 8. Pomadařčené priezviská v Bánhedeši
411 9. Bánhedešania s rodiskom na Slovensku
- 416 Summary
- 422 Összefoglalás
- 428 Oponentské posudky
- 430 Literatúra a pramene k 1. a 8. kapitole
- 436 Literatúra a pramene k ostatným kapitolám
- 437 Poďakovanie
- 439 Informácia o obsahu DVD-nosiča